

Жажина К. А.
к.е.н., доцент Антоненко В. М.

Донецький національний технічний університет
ОЦІНКА ЗОВНІШНЬОЇ ФІНАНСОВОЇ ДОПОМОГИ ТА ДЕРЖАВНИЙ
БОРГ УКРАЇНИ У 2022-2023 РОКАХ

Зовнішні запозичення в національну економіку традиційно є основним джерелом залучення коштів державою. Значна частина зовнішнього державного боргу України історично становить більше половини обсягу загального державного боргу та потребує використання дієвих механізмів державного управління щодо його регулювання та обслуговування [1, с. 5].

Зовнішня фінансова допомога від початку збройної агресії з боку рф відіграє критично важливу роль у забезпеченні зовнішньої стійкості економіки, нейтралізації інфляційних процесів і надання державних соціальних послуг. Тому актуальності набуває аналіз стану державного бюджету і його фінансування.

У табл. 1 наведено дані запозичених коштів державою, зокрема у розрізі іноземних грантів за 2022-2023 рр.

Табл. 1 - Зовнішнє офіційне фінансування України в 2022-2023 роках,
млрд дол. США

Кредитор/ донор	2022 факт	2023 план
Всього зовнішнього фінансування	31,1	37,0
Іноземні гранти	14,3	18,0
в т.ч. від США	12,0	10,0
від Німеччини	1,3	-
від ЄС	0,7	-
Іноземні кредити	16,8	19,0
в т.ч. ЄС	7,3	18,0
МВФ	0,7	-2,5
Світового банку	1,4	2,0
Уряду Канади	1,9	-
Уряду Великобританії	1,0	-
інших кредиторів	4,5	1,5

Джерело: складено за даними [2]

Зовнішнє фінансування у 2022 р. досягло 31,1 млрд. дол. США та поступово зростатиме у 2023 році. Основними кредиторами Уряду України стали Світовий банк, уряди Канади, Великобританії, Японії, Франції, Нідерландів, Італії та МВФ. Іноземні кредити становили 54%, а гранти - 46% від всього зовнішнього фінансування (табл. 1). Але таке фінансування й переважання кредитних джерел обумовлюють високі ризики боргової кризи. Тим більше, що коштом міжнародної допомоги фінансуються лише соціальні виплати та функціонування держави. На військові витрати спрямовуються внутрішні бюджетні надходження (податки, позики, доходи від приватизації тощо).

Для оцінки ризиків та пошуку наявних загроз доцільно дослідити показники державного боргу та виконання державного бюджету за 2022-2023 рр. (табл. 2 і 3).

Табл. 2 - Державний та гарантований борг України у 2022-2023 роках,
млрд. дол. США

Показники	2022	2023 (I квартал)
Загальна сума державного та гарантованого державного боргу	111,38	119,91
Держаний борг	101,59	110,62
Внутрішній державний борг	38,00	39,51
Зовнішній державний борг	63,59	71,11
Гарантований державний борг	9,78	9,29

Джерело: складено за даними [3]

Табл. 3 - Виконання державного бюджету, млн. грн

Показники	2022 факт	2023 план
доходи	1787395,60	239511,10
видатки	2705423,30	4058134,95
кредитування	-3326,00	-3250,00
Сальдо(дефіцит бюджету), %	-17,62	-25

Джерело: складено за даними [2]

Отже, всі показники державного боргу поступово зростають. Зовнішній борг в середньому становить 60% від загальної суми. До 24 лютого уряд намагався зменшити частку зовнішнього боргу, але вторгнення росії внесло корективи. Зовнішні кредити отримуються в іноземній валюті, що робить цю частину боргу надзвичайно вразливою до коливань курсу гривні: шойно національна валюта почне падати, боргове навантаження на бюджет стрімко зростатиме.

З табл. 3 бачимо, що 2022 рік був виконаний з бюджетним дефіцитом у 914,7 млрд. грн, або 17,62%. Через війну держава вимушена збільшити витрати бюджету, у 2023 році ситуація, на жаль, буде аналогічною, та за прогнозами становитиме 20-30%. В умовах дефіциту бюджету, державі доводиться звертатися за допомогою до західних партнерів та міжнародних фінансових організацій. Масштабні запозичення Україна планує і на 2023 рік.

Отже, як ми бачимо, сучасна ситуація в країні внесла свої корективи до проблеми боргової безпеки держави. На фоні значного дефіциту бюджету зовнішня фінансова допомога певним чином забезпечує функціонування державного сектору економіки України та сприяє збалансуванню валютно-фінансової позиції країни. Однак зростання державного боргу та дефіцит бюджету зростають, що робить країну значно вразливою. В подальшому це може призвести до дефолту, для уникнення якого необхідно забезпечити збільшення частки грантів у структурі фінансування та опрацьовувати питання післявоєнної реструктуризації зовнішнього державного боргу на умовах його часткового списання.

Література

1. Порайко У. М. Зовнішні запозичення та фінансова допомога як об'єкти державного управління в Україні. Київ, 2019. 9 с.
2. Офіційний сайт Мінфіну. URL: <https://minfin.com.ua/>
3. Офіційний сайт Міністерства Фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/>